

Yttrande

Datum
2019-11-14

FHS beteckning
Ö 623/2019

1 (7)

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare
Justitiedepartementet

Ert datum
2019-10-02

Er beteckning
Ju2019/01977/L4

Vårt tjänsteställe, handläggare
Försvarshögskolan, Stefan Annell

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Yttrande över remissen "Bättre polisutbildning för civilanställda"

Försvarshögskolans ställningstagande

Försvarshögskolan anser att de förslag till förordningsförändringar som Justitiedepartementet presenter i promemorian *Bättre polisutbildning för civilanställda* är välavvägda och välmotiverade. Jämfört med den idag existerande möjligheten att utbilda civilanställd personal till polismän medför förslagen en rad förbättringar. Med förslagen får *både* Polismyndigheten och Säkerhetspolisen möjlighet att utbilda civilanställd personal till polismän. Som polismän får denna personal polismans befogenheter, vilket bidrar till att effektivisera det polisära arbetet.

Med de föreslagna förändringarna ges alltså både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen möjlighet att, var för sig, utforma antagningskrav och utbildningsinnehåll, vilket skapar önskvärd flexibilitet. Vidare föreslås att polisanställda som genomför polisutbildning ska kunna genomföra aspirantutbildning, och att sex månaders aspirantutbildning ska bli en obligatorisk del av polisutbildningen för civilanställda. Därutöver föreslås att aspirantutbildningen ska kunna genomföras vid *båda* myndigheterna. Dessa förändringar är angelägna då de ger de som går utbildningen värdefull praktisk träning, erfarenhet och möjlighet att komma in i den nya yrkesrollen. En mer rättvisande benämning på utbildningen föreslås också, nämligen funktionsinriktad polisutbildning.

Med de föreslagna förändringarna har den nya funktionsinriktade polisutbildningen förutsättningar att bli ett viktigt komplement till den ordinarie rekryteringen av polismän för både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. En sådan utveckling är välkommen av flera skäl. Det skapar bättre möjligheter att möta det stora rekryteringsbehov som Polismyndigheten står inför, bidrar till att bredda rekryteringen och underlättar rekryteringen av personal med specialistkompetens. Sammanfattningsvis bedömer Försvarshögskolan att de föreslagna förordningsförändringarna är angelägna för att stärka den polisära verksamhetens förmåga att möta behoven i ett allt komplexare samhälle.

Skälen till Förvarshögskolans ställningstagande

Avsnitt 3, Vad är en polisman?

Polisman är ett centralt begrepp i promemorian. Den som är polisman har särskilda befogenheter. I avsnitt 3 tydliggörs begreppets juridiska förankring. Begreppet är centralt i polislagen och återfinns i flera författningar. I promemorian betonas särskilt att begreppet avser både kvinnor och män.

Förvarshögskolan har inget att invända mot användningen av begreppet polisman vad avser de förslagna författningsändringarna. Förvarshögskolan vill dock uppmärksamma att begreppet polisman kan ge ett ålderdomligt och könsstereotyp intryck. När så är lämpligt bör det därför övervägas om begreppet polisman kan ersättas i lagar och förordningar med ett modernare könsneutralt begrepp, exempelvis polis.

Avsnitt 4, Utbildning till polisman

Den som ska anställas som polisman behöver uppfylla ett utbildningskrav. För att uppnå kravet finns idag en huvudväg, den fem terminer långa grundutbildningen till polis. Det finns också en alternativ väg, kallad funktionsinriktad utbildning. Den senare vänder sig till polisanställda som inte är anställda som polismän, så kallade civilanställda, vilka inte genomgått polisutbildning men som har behov av polisens behörighet för sitt arbete vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Den funktionsinriktade utbildningen omfattar två former, särskild chefsutbildning avsedd för personer i högre polisbefattningar, respektive polisutbildning för specialister, som vänder sig till övriga civilanställda. Den förra utbildningsformen har använts frekvent medan den senare i princip inte använts förrän under 2019, då en grupp civilanställda påbörjade utbildningen.

Förvarshögskolan välkomnar att möjligheten att erbjuda polisutbildning för specialister till civilanställd personal nu börjat användas. Det innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kan nyttja kompetens som redan finns inom respektive organisation på ett effektivare sätt.

De författningsändringar som Justitiedepartementet föreslår kan förväntas bidra till att det blir lättare för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att attrahera och behålla personer med specialistkompetens, exempelvis inom IT och ekonomi. Förvarshögskolan bedömer att en sådan utveckling är angelägen för att de berörda myndigheterna framöver ska kunna rekrytera den specialistkompetens som behövs för att de på ett tillfredsställande sätt ska kunna möta de polisiära behoven i ett allt komplexare samhälle. Ett sätt att ytterligare stärka attraktionskraften för specialister kan vara att tydliggöra karriärvägarna för de som genomgått den alternativa utbildningsvägen.

Sverige är ett av de länder som i princip endast har en väg in till polisyrket. I många andra länder (t.ex. Nederländerna) finns flera vägar till yrket, där olika utbildningar leder till anställning som polis. En välkommen konsekvens av en ökad användning polisutbildning för specialister är att det möjliggör införandet av differentierade krav

för olika kategorier av polismän, exempelvis för de som primärt ska arbeta i yttre tjänst och de som ska arbeta som utredare. En modell med differentierade krav skulle vidga rekryteringsbasen, och därmed underlätta rekryteringen av polismän. Detta är angeläget utifrån Polismyndighetens och Säkerhetspolisens rekryteringsbehov. I sammanhanget bör de kommande årens stora rekryteringsbehov inom den offentliga sektorn generellt beaktas, eftersom denna utveckling förväntas leda till en ökad konkurrens om personer med goda förutsättningar. Dagens krav vid antagningen till grundutbildningen till polis utgår i första hand från kraven inom ingripandeverksamheten, den del av Polisens verksamhet där huvuddelen av de som genomgått grundutbildningen till polis förväntas tjänstgöra under sina första år i polisyrket. Det är därför viktigt att beakta att dagens och morgondagens polisarbete omfattar fler arenor än det som ryms inom det traditionella polisarbetet i yttre tjänst. Fysiska och medicinska krav som är adekvata för arbetet i yttre tjänst, kan vara mindre relevanta vid andra typer av tjänster (t.ex. fullgott färgseende, frånvaro av vissa sjukdomar och skador) samtidigt som andra krav kan vara mer relevanta för exempelvis utredare (t.ex. analytisk förmåga).

Försvårshögskolan bedömer att de föreslagna författningsändringarna ger Polismyndigheten och Säkerhetspolisen möjlighet att effektivisera sin rekrytering. Bland annat kan rekryteringen av specialister underlättas. För att i högre grad kunna dra nytta av fördelarna med de föreslagna förändringarna förespråkar Försvårshögskolan att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ser över och nyttjar möjligheterna att tillämpa differentierade krav vid antagningen till polisutbildning för specialister.

Försvårshögskolan noterar vidare att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, genom att öppna upp möjligheten för civilanställda att utbilda sig till polisman, följer en liknande väg som Försvårsmakten. Förutsättningarna är inte helt likvärdiga för yrkesgrupperna, men liksom vid anställning som polisman finns ett utbildningskrav för anställning som officer. Utöver de ordinarie utbildningarna till officer finns idag en kortare alternativ väg att uppfylla utbildningskravet, så kallad särskild officersutbildning (SOFU), en uppdragsutbildning för personer med en tidigare akademisk examen om minst 180 högskolepoäng. Till en början handlade det om personer med sådan specialistkompetens som Försvårsmakten behöver, såsom medicinsk personal, ingenjörer och meteorologer. Sedan ett par år tillbaka har Försvårsmakten öppnat upp också för andra relevanta akademiska examen. På Försvårsmaktens uppdrag ansvarar Försvårshögskolan idag för ett antal kurser i den särskilda officersutbildningen. Som en del av Försvårsmaktens personal- och kompetensförsörjning förväntas den särskilda officersutbildningen framöver utgöra ett viktigt komplement till den ordinarie utbildningen av officerare.

Försvårshögskolan noterar likheterna mellan den föreslagna polisutbildningen för civilanställda och Försvårsmaktens särskilda officersutbildning, i vilken Försvårshögskolan också medverkar. Försvårshögskolan vill här lyfta fram att värdet av erfarenhetsutbyte mellan berörda myndigheter kring denna form av kortare alternativ utbildning.

Avsnitt 5, Bättre polisutbildning för civilanställda

Regeringens målsättning är att Polismyndigheten år 2024 ska ha 10 000 fler anställda. Polisutbildning för specialister har förutsättningar att bli ett viktigt komplement till den ordinarie grundutbildningen, för att öka antalet anställda med polisiär kompetens.

Enligt Justitiedepartementet ställer dock en ökad användning av polisutbildningen för specialister krav på en mer ändamålsenlig reglering av utbildningen. Utbildningen behöver vara flexibel både avseende tid och innehåll för att matcha behoven. Dessa krav uppfylls med de förslag som anges i promemorian, i och med att det är upp till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att fastställa både vad som krävs för att en individ ska kunna anställas som polisman och vad utbildningen ska innehålla. En brist med dagens polisutbildning för specialister är dock att den inte omfattar någon aspiranttjänstgöring. Justitiedepartementet föreslår därför ett antal ändringar i de regelverk som reglerar möjligheterna att tjänstgöra som polisaspirant under aspirantutbildningen.

Försvårshögskolan delar Justitiedepartementets uppfattning att Polisutbildning för specialister har förutsättningar att bli ett viktigt komplement till den ordinarie grundutbildningen till polis. Vidare delar Försvårshögskolan uppfattningen att aspirantutbildningen är en viktig del av polisutbildningen, och att det är angeläget att även de som genomför polisutbildningen för specialister får möjlighet att under handledning få integrera teori och praktiskt handlande och därigenom utveckla sin yrkeskompetens och sitt professionella förhållningsätt.

Försvårshögskolan vill betona att aspirantutbildningen kan antas ha en viktig roll för att socialisera de tidigare civilanställda in i polisyrket så att de känner sig inkluderade i polisprofessionen. Vidare torde aspirantutbildning för specialister minska risken för negativa vi- och dom-tendenser mellan den nya kategorin av poliser, som gått polisutbildningen för specialister, och de som gått den ordinarie grundutbildningen.

I korthet föreslår Justitiedepartementet ändringar i två förordningar vilka innebär:

- *att sex månaders aspirantutbildning vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska bli obligatoriskt i polisutbildningen för specialister*
- *att den civilanställda ska kunna anställas som polisaspirant under den tid som aspirantutbildningen genomförs*
- *att polisutbildningen för specialister ska byta namn till funktionsinriktad polisutbildning*

Försvårshögskolan noterar att den föreslagna tiden för aspirantutbildningen, sex månader, inte närmare motiveras. Tiden är den samma som för de studenter som läser grundutbildningen till polis. Behoven av praktisk träning och socialisering i polisrollen är knappast mindre för de som läser polisutbildningen för specialister, samtidigt som det inte är självklart att behovet är större.

Förslaget att den civilanställda ska kunna anställas som polisaspirant motiveras av att det är nödvändigt för att de som genomför aspirantutbildningen ska få polismans befogenheter. Förslaget är välmotiverat i promemorian.

Förslaget att polisutbildning för specialister ska byta namn till funktionsinriktad polisutbildning motiveras med att det förra namnet är missvisande. Befattningar som kan bli aktuella för de nya poliserna behöver inte vara av specialistkaraktär, tvärtom anger förordningen om utbildning till polisman att alla anställda som behöver polisens befogenheter ska erbjudas polisutbildningen för specialister, om de behöver sådan utbildning. Även detta förslag finner Försvärshögskolan välmotiverat.

Försvärshögskolan bedömer det föreslagna tidsmässiga kravet på sex månader aspirantutbildning är välavvägt. Det är också välmotiverat varför det är nödvändigt att de som genomför aspirantutbildningen kan anställas som polisaspiranter. Likaså är förslaget att byta namn på utbildningen, från polisutbildningen för specialister, till funktionsinriktad polisutbildning, välmotiverat.

Utöver ovannämnda förslag föreslås i promemorian, att eftersom den funktionsinriktade polisutbildningen vänder sig till personal vid både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen:

- att båda myndigheterna ska kunna ha ansvar för aspirantutbildning som ingår i den funktionsinriktade polisutbildningen
- att aspirantutbildningen inom den funktionsinriktade polisutbildningen kan genomföras vid båda myndigheterna
- att båda myndigheterna var för sig ska ha rätt att besluta vad som krävs för att en civilanställd ska få påbörja aspirantutbildning

Försvärshögskolan finner också dessa förslag välmotiverade. Det är välkommet att förslagen ger berörda myndigheter stora möjligheter att anpassa utbildningen efter individernas behov liksom att anpassa kraven som ställs på berörda individer.

Justitiedepartementet gör bedömningen att det inte finns något behov av särskilda bestämmelser avseende disciplinära åtgärder och avskiljanden från den funktionsinriktade polisutbildningen, eftersom redan befintliga bestämmelser för anställda inom Polisen är tillräckliga. Försvärshögskolan delar denna bedömning.

I avsnitt 5 framför Justitiedepartementet avslutningsvis sin bedömning, att det för en personalutbildning inte finns något behov av ändringar i förordningen om uppdragsutbildning vid universitet eller högskolor, om det skulle bedömas som lämpligt att bedriva utbildningen i sådan form vid universitet eller högskolor. Försvärshögskolan välkomnar detta påpekande och vill i sammanhanget lyfta fram att Försvärshögskolan är en sektorshögskola med särskild kompetens inom krishantering och samhällets säkerhet, områden som skulle kunna vara relevanta för de som läser den nya funktionsinriktade polisutbildningen.

Avsnitt 6. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Justitiedepartementet bedömer att de föreslagna förordningsförändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, och föreslår därför ikraftträdande 1 mars 2020. Departementet föreslår vidare att de som påbörjat, men inte slutfört utbildningen för specialister före den 1 mars, också skall omfattas av kravet på sex månaders

aspirantutbildning. Detta bör enligt departementet klargöras i en särskild ikraftträdandebestämmelse.

Angående departementets bedömning att det inte finns något behov av övergångsbestämmelser och förslaget om en särskild ikraftträdandebestämmelse noterar Försvvarshögskolan att det inte finns någon beskrivning avseende antalet personer som berörs och inte heller någon konsekvensbeskrivning. Det är möjligt att antalet berörda individer är praktiskt försumbart och att konsekvenserna endast är positiva för såväl berörda individer som organisationen. Om så är fallet har Försvvarshögskolan inget använda. Om så inte är fallet anser Försvvarshögskolan en fördjupad analys bör genomföras inför beslut om eventuella övergångsbestämmelser.

7. Konsekvenser av förslagen

Justitiedepartementet gör bedömningen att förslagen bidrar till en mer ändamålsenlig och användbar polisutbildning för civilanställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Departementet lyfter fram värdet av aspirantutbildning jämfört med annan form av praktik, utifrån både organisationens och individens perspektiv, och likaså att förslagen kan bidra till en jämnare könsfördelning bland polismän och till en ökad andel polismän med utländsk bakgrund. Vidare gör departementet bedömningen att förslagen inte har några ekonomiska konsekvenser, var sig för de för de berörda myndigheterna, för det allmänna i övrigt eller för enskilda, och inte heller några andra konsekvenser som bör redovisas särskilt.

Försvvarshögskolan delar departementets bedömning avseende konsekvenser men vill tilläga att förslagen underlättar rekryteringen av specialistkompetens. Detta är angeläget för att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen på ett effektivt sätt kunna möta de polisiära behoven i ett samhälle som ställer allt högre krav på specialistkompetens. Grundutbildningen till polis kan inte täcka alla relevanta områden. Samtidigt är det inte effektivt att rekrytera specialister via grundutbildningen till polis, bland annat då specialister under den fem terminer långa polisutbildningen riskerar att förlora en del av sin specialistkompetens. Vidare vill Försvvarshögskolan lyfta fram aspirantutbildningens betydelse för en framgångsrik socialisering av civilanställda, där de ska gå från en roll som civilanställda till en ny yrkesroll som polismän.

Yttrande

Datum
2019-10-14

FHS beteckning
Ö 623/2019

7 (7)

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av Försvarshögskolans rektor Robert Egnell, efter föredragning av fil.dr Stefan Annell.

Robert Egnell
Rektor

Stefan Annell
Fil.dr.

Sändlista

Regeringskansliet

Inom FHS

Rektor

Prorektor

Vicerektor

Högskoledirektör

Ordf FoUN

C OrgE

Studentkåren

ATO

Samt övriga som berörs av beslutet

